

39 · 1995

AAVN wordt écht algemeen

De onstuitbare opmars van de dienstensector

'Zoals u weet, heeft het bestuur met uw goedvinden verleden jaar een ingrijpend besluit genomen. Een besluit dat erop neerkomt dat de belangenbehartiging van de AAVN zich ook zal uitstrekken naar niet-industriële marksectoren.' Zo sprak Gijs van Reenen, algemeen directeur van papierfabriek Parenco en voorzitter van de werkgeversvereniging tijdens de algemene ledenvergadering op 26 april 1995.

Een jaar eerder had hij bij eenzelfde gelegenheid uit de doeken gedaan dat de traditionele rol van AAVN – belangenbehartiging en dienstverlening op sociaaleconomisch gebied voor de industrie – te weinig perspectief voor de toekomst bood. Dat had alles te maken met veranderingen op het gebied van de werkgelegenheid. Niet alleen in de landbouwsector, ook in industrie daalde het aandeel in de totale Nederlandse werkgelegenheid gestaag – een trend die in de jaren zestig was ingezet. Hun plaats werd ingenomen door de dienstensector, die in de decennia daarna een ongekennde groei doormaakte.

Bovendien was de scheidslijn tussen industrie en dienstverlening steeds minder zuiver te trekken. Veel dienstverlenende bedrijven (bijvoorbeeld in de automatisering en beveiliging) vervulden taken die vroeger tot de eigen activiteiten van industriële bedrijven behoorden. Omgekeerd mengden veel ondernemingen die tot de dienstensector werden gerekend, dienstverlenende activiteiten met productieprocessen. Er werd gesproken van 'verdienstelijking van de industrie en industrialisering van de dienstensector'.

De sectorale verschuiving in de Nederlandse werkgelegenheidsstructuur zet zich tot op de dag van vandaag voort. De de-industrialisatie is goed zichtbaar in de cao-ontwikkelingen. Zo groeide in de periode 2004-2015 het aantal werknemers met 290.000, ongeveer gelijkmatig verdeeld over de publieke- en de marktsector. Binnen de marktsector groeiden in die periode de sectoren handel & horeca en zakelijke dienstverlening sterk, en krompen de sectoren bouw, landbouw en industrie gestaag. Dat vertaalt zich in de ontwikkeling van het aantal werknemers dat onder een cao valt in genoemde periode. In 2004 waren dat er ruim 6 miljoen, in 2015 een kleine 5,5 miljoen – een afname van 566.000. Onderverdeeld naar sectoren blijkt het aantal cao-werknemers in de publieke sector te zijn toegenomen met ruim 230.000, vooral als gevolg van de groei in de sectoren onderwijs en zorg. Tegelijkertijd nam het aantal cao-werknemers in de marktsector met bijna 800.000 af. De grootste afname van cao-werknemers zijn zichtbaar in de bouw (-45 procent) en in de handel & horeca (-29 procent). De zakelijke dienstverlening kent de grootste groei (13 procent).

'Bij een ongewijzigde oriëntatie dreigt het traditionele draagvlak van de AAVN, de werkgelegenheid in de industrie, dus geleidelijk af te brokkelen. En dat heeft niet alleen gevolgen voor de kracht waarmee wij ons beleid kunnen uitdragen, maar ook voor de financiële huishouding. Dat zou onze positie op langere termijn zeker kunnen ondergraven', zo sprak Van Reenen onheilspellend. Voor het bestuur van AAVN was deze ontwikkeling aangrijpingspunt voor wat in het jargon 'de verbreding van vertegenwoordiging' werd genoemd. AAVN werd écht algemeen, nu ook niet-industriële organisaties en ondernemingen zich konden aansluiten. Het bestuur zag veel voordelen. Het zou leiden tot onderhandelingen met andere vakbonden, niet alleen de industrie- en voedingsbonden, maar ook de diensten-, vervoers- en ambtenarenbonden. De belangenbehartiging kon aan kracht en effectiviteit winnen. De standpunten van AAVN tegenover de landelijke politiek zouden meer gewicht krijgen en de betrokkenheid en advisering bij een breder scala van bedrijven zou groter worden. De nieuwe koers had daarom ook gevolgen op communicatiegebied. Tot dan toe speelde AAVN haar rol als adviseur voornamelijk achter de schermen. Als de pers informeerde wat AAVN 'ervan vond', werd doorgaans met terughoudendheid gereageerd. Het uit de begintijd stammende 'de AAVN heeft nooit gezegd' typeert het pers- en mediabeleid van de eerste 76 jaar. Gijs van Reenen in 1995: 'Een toonaangevende rol op het gebied van arbeidsvoorwaarden en arbeidsverhoudingen betekent dat we schroom zullen moeten overwinnen. Waar het kan en waar het moet, zullen we meer in de publiciteit treden'.

De verbreding van het ledenbestand vond in hoog tempo plaats. Nog altijd is de industriële sector buitengewoon belangrijk, maar het merendeel van de leden (individuele ondernemingen en brancheverenigingen) is tegenwoordig actief in heel andere sectoren, zoals de detail- en groothandel, transport en logistiek, zakelijke en facilitaire dienstverlening, recreatie en horeca, kunst & cultuur, zorg en (semi-)overheid. Daarnaast ging op 1 januari 1996 de Havenwerkgeversvereniging SVZ en de Scheepvaart Vereniging Noord (SVN) op in wat toen nog AAVN heette, een jaar later volgde het Adviesbureau Arbeidszaken NCW. Deze fusie was aanleiding voor een naamsverandering: AAVN werd AAVN. Dat stond in eerste instantie voor Algemene Werkgeversvereniging VNO-NCW. Dat was op z'n zachtst gezegd lichtelijk verwarrend. AAVN is een zelfstandige vereniging die zich op dienstverlening en belangenbehartiging richt van in beginsel alle werkgevers in Nederland. In 2013 volgde een nieuwe naamswijziging; sindsdien staat AAVN voor Algemene Werkgevers Vereniging Nederland. AAVN werkt nauw samen met VNO-NCW en ook MKB-Nederland.

Tot 1995 was AAVN vrijwel uitsluitend actief in de industriële sector. Van de zeventig leden die AAVN een jaar na oprichting telde, zijn er veel nog altijd lid. Of beter gezegd: hun rechtsopvolgers. Oudgedienden van het eerste uur zijn o.a. (de voorgangers van) IFF en Cabot Norit (lidmaatschapsnummer 4 respectievelijk 5), PPG, Akzo Nobel, Wessanen, DSM, Unilever, Crown Van Gelder en brancheverenigingen Kartoflex, VNP en de Fabrikanten van Betonproducenten. Op de foto het complex (in 1968) van lid nummer 15, Forbo Flooring in Krommenie – in 1919 nog N.V. Nederlandsche Linoleumfabriek geheten.

